

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

M megjelenik minden vasárnapon.

Szerkesztői Iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
havánál
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
havánál
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 80 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KÖZÉRDEK” VIII-ik évfolyamára.

Évről-évre terjed kötelességeink köre a politikai és társadalmi közéletben, nem hagyva érintetlenül sem egyént, sem testületet. E kötelességek felismerése, teljesítésének módjai és eszközei képezhetik a különböző kérdések tárgyát, melyeknek felvetése és a felettök való eszmecsere gazdag anyagot nyújt hírlapiródmunkának, mely kiterjedése köréhez mérten köteles hivatását betölteni. — Nem riasztva vissza az akadályoktól, — küzdve anyagi nehézségekkel s megtámadásokkal, becsületesen igyekeztünk mi is teljesíteni kötelességeinket, vármegyénk és városaink iránt. — Szolgálni kívántunk érdekkörünk határai között, menten a személyi érdekektől. — Ezt tesszük jövőre is, — bár tudjuk, hogy kötelességeink mind súlyosabbak lesznek. Közönségünk bizalma nyújtott erőt vállalatunkhoz, — ezt várjuk és kérjük a jövőre is, midőn lapunkat t. olvasóink szellemi és anyagi támogatásába ajánljuk.

Nagyenyeden, 1888. december havában.

A „KÖZÉRDEK” szerkesztősege:

Dr. Magyarai Károly. Török Bertalan.

A „KÖZÉRDEK” előfizetési ára:

Egy évre	4 frt.
Félévre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

Az előfizetések megújítását s a hátralékok beküldését tisztelettel kéri

Wokál János,
a „KÖZÉRDEK” kiadója.

Vármegyénk gazdaközönségéhez.

Az erdélyi részeken felállítandó répacukorgyár ügye a végső eldöntés alatt áll. Léte, vagy nem léte forog a kockán. — De ezzel együtt gazdaközönségünk felett is méltó ítélet lesz mondva. — Azok, a kik e gyár felállítását tervezték s arra vállalkozót igyekeztek nyerni, — azon feltételekben indultak meg, hogy gazdaközönségünk intelligentiája odafokozódott, miszerint az intenzívebb és jövedelmezőbb gazdasági termelést hátrán lehet kezdeményezni s ez által hazarészünket is a gazdasági gyáripár által szerencsés helyzetbe jutott országokkal egy nivóra emelni. Nem tagadhatjuk, hogy e kérdés megoldására a határidő talán rövid volt, úgy azt sem, hogy a föld előkészítésére az évszak már alig lehetett kedvező, — s részben a feltételek is szigorubbak voltak. Ám a kormány befolyása útján b. Kemény Kálmán buzgalma ez utóbbi tekintetben sok kedvezményt ért el. — Az eleinte 5000 hold termelési terület iránti követelmény 3000 holdra szállott le, — kedvezőbb fizetési és más feltételek adtak s mindezek dacára sajnálattal kell jelentenünk, hogy a január 10-re kitűzött határidőre a kívánt 3000 hold, szerződésileg nem lett biztosítva! Hihetetlennek látszik, de mégis úgy van, hogy a gazdag Maros- és Küküllő-mente, mely jó mivelés mellett kánaánja lehet az országnak, — a gazdaközönség hanyag, közönyössége, — s a termelés sikerülése iránt támasztott alaptalan kétségeskedések folytán szépen kimaradhat abból a kulturális versenyből, melyet nagy szavakkal oly

ékesen tudtak hangoztatni mindaddig, a mig — tette került a dolog.

Lehetetlen azonban, hogy ily véget érjen ez ügy! Meg kell törni azt a közönyt, mely anyagi gyarapodásának ily kínáló forrását elutasítja. Számok, világosan beszélő számok, — évtizedek gazdag tapasztalatai, a fejlődött gazdasági kultúra kézzelfogható eredményei adják a legteljesebb bizonyítékokat s a mi közönségünk nem lát, nem hall, nem okul s inkább megmarad eddigi tunya közönyösségében?! — Nem merjük feltételezni! Még van idő reá: báró Kemény Kálmán még folyó január hó 31-ig hajlandó elfogadni a szerződésileg biztosított termelési ajánlatokat! És a nemes báró, kit önzetlenül igazán csak hazarészünk fejlődésének érdeke vezérel, olyan birtokosoktól, kik a folyó évben, bármiképpen nem termelhetnek, oly szerződési ajánlatokat is elfogad, melyben az aláíró csupán 1890-en kezdve kötelezi magát a répa termelésre.

A másik, igen fontos újabb kedvezmény pedig az, hogy a gyári vállalat kötelezte magát, a számára termelendő répa vasuti szállítási díját száz kilométeren felüli távolságnál is fizetni a feladó vasuti állomástól a gyártelepig! Ezen kedvezmény folytán az erdélyi részek legtávolabbi, vasutmentén levő vidékei is bevonhatók a termelési körbe, oly kedvező fizetési feltételekkel, a minő a gyár közvetlen szomszédságában levő vidéknek jut.

Ezen illetékes helyről nyert felvilágosítás közlésén kívül különösen még a bérlő közönséget kívánjuk felhívni a termelésre. Ne gátolja a vállalkozásban bérletének rövidebb ideje. Tegye ajánlatát annyi időre, a mennyire bérlete terjed. A vállalkozótól függ azt elfogadni és a bizonyára elfogadja. Különben is, ha a bérlő megmarad bérletében, — tovább fogja folytatni sikerült vállalkozását, — ha pedig más veszi át a gazdaságot, — kétségtelenül nem fogja rosszabbul jövedelmező gazdasági műveléssel felváltani a jobbat. De másfelől a tulajdonosoktól is reméljük, hogy jóra való bérllőiket ily, — vagyonuk értékét emelő vállalkozásban lehetőleg támogatni fogják, mire már is tudunk példákat.

Gazdaközönségünket pedig kérve-kérjük, — ne szalassza el saját kárára e kedvező alkalmat, mi aligha fog egyhamar előfordulni és folyó hó 31-ig, a fennebbi kedvezmények figyelembe vételével nyujtsa be szerződéses ajánlatait b. Kemény Kálmán uró méltóságához.

A közigazgatási bizottság gyűlése jan. 9-én.

Főispán úrnak elnöklése alatt, 4 választott tag s az összes hivatalosok részvétele mellett folyt le az első gyűlés, melylyel az újév megkezdődött. — Az alispán bejelentvén, hogy az arubányási laktanya építésére az árlejtési hirdetmény kiadott, s hogy a megykeréki körjegyzői állásra Krengel Sándor választott, — Varró László több kihágási, ifj. Gáspár János pedig katonai ügyet adott elő.

A kir. adófelügyelő igen érdekes jelentéssel számolt be az elmúlt évről. A 716,924 frt 99 kr adóhoz adva az 1887. évi hátralékot, összesen 1,306,051 frt 23 kr adó volt fizetendő, miből 697,220 frt 91 kr folyt be. — Hadmentességi díjban 75,958 frt 13 kr volt fizetendő, befolyt 25,827 frt 66 kr. — Bor-, hús-, sör- és cukorfogyasztási adóban 73,752 frt 91 kr adó volt esedékes, befolyt 57,386 frt 69 kr. — Bélyeg- és jogilletékből 246,066 frt volt a

tartozás. befizettetett 79,717 forint 78 kr. — Szóltó d é z s m a-váltásból 57,570 frt 17 kr volt esedékes, befolyt 8,897 forint 1 kr. — Az összesen esedékes egy millió 797,432 frt 50 kr-ból befizettetett: 877,493 frt 74 kr; hátralék 919,938 frt 76 kr! — Az adófelügyelőséghez 23,046 ügydarab került iktatóra, melyből 22,475 drb nyert elintézését.

Tóth Sándor kir. adófelügyelő befejezvéen elismeréssel fogadott előterjesztéseit. — az „Ellenzék”-ben történt megtámadásra hivatkozással kérte a bizottságot, hogy a felhozott vádak folytán, indítson ellenében fegyelmi vizsgálatot, — mit azonban a gyűlés nem fogadott el, — tudva levén a kir. adófelügyelőnek törvényes és korrekt eljárása, mit általában elismeréssel emeltek ki a bizottság tagjai.

Árvaszéki elnök jelentése szerint a megyei árvaszéki gondozása alatt 11,417 gyámolt és 171 gondnokolt maradt az év végén.

A kir. építészeti hivatal főnökeinek előterjesztéseiből felemlítjük, hogy a topánfalvi közös hid kijavítására újra fizetni kell. — A főorvosi jelentés szerint az egészségügyi állapot decemberben kedvezőtlen volt. Difteritisz, vörheny, hagymáz és hólyagos himlő súlyos betegülési, több ízben halálos eseteket okoztak. Balázsfalván 54 gyermek szenvedvén egyiptomi szembajban, az iskolákat 3 hétre bezárták.

Végül a különböző bizottságok lettek megválasztva.

FIGYELMEZTETÉS

a püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi ev. ref. egyházközség tisztelt tagjaihoz.

Miután erdélyi ref. egyházkerületünk újabb törvényei értelmében püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi ref. hitközségünk képviselője is 12 évi tartamra, választás utján megújítandó; miután az említett törvények világos utasítása szerint az egyházi képviselőlet megválasztására szavazataikkal az egyházközségnek csak azon tagjai folyhatnak be, ugyszintén a képviselőlet és az egyháztanács (presbyterium) tagjaira is csak azon egyháztagok választhatók, kik egyházi tartozásokkal, a választás idején egy évnél több időről hátralékban nincsenek; (egyház törvények 21. és 37. §-ai) miután az egyházi képviselőlet egészben, az egyháztanácsnak részben leendő választás utján megújítása idejéül, egyháztanácsunk 1888. decz. 22-én tartott ülésében folyó 1889. évi február hava első vasárnapját (febr. 3.) állapította meg, — midőn czimedet a folyó évi február első vasárnapján (febr. 3.) délelőtt 11 órakor, az új városháza tanácstermében megtartandó választó egyházi közgyűlésre tisztelettel meghívom, egyszersmind figyelmeztetem, hogy egyházi rovatl. közpöntár (domestika), kamat, föld- vagy házbér czimen fennálló, egy évnél régebbi tartozásait, folyó 1889. évi január 31-ig Benedek Gábor egyházi pénztárnok vagy az eljárók egyházfiak) kezeihez fizesse be, mert ellenkező esetben a fent idézett egyházi törvények (21. 37. §-ai) szerint czimed egyházközségünk kebelében sem választó jogot nem gyakorolhat, sem a képviselőlet és egyháztanács tagjává nem választható.

A püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi ev. ref. egyházközség kebeli tanácsának 1888. december 22-én tartott üléséből.

Gáspár János,
egyh. főgondnok.

A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye képviselőletének közgyűlése Ó-Tordán 1888. december 28-án.

A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye képviselőlete 1888. decz. 28-án Ó-Tordán k. gyűlést tartott n. tisz. Hegedűs Lajos esperes elnöklése alatt, melynek lefolyásáról lapunk olvasó közönségét — bár megkésve — a következőkben értesítjük.

Egyh. megyénk köztisztviselőiben álló esperese terjedelmes és szép tollal írott jelentést terjesztett elő a megejtett esp. vizsg. eredményéről. Ezen jelentésből közgyűlés örömmel győződött meg, hogy a nagyenyedi ref. egyh. megyének egyh. községei ügyv. ügyi, valamint vallás- és köznevelési tekintetben általán az előrehaladás útján

meny.

esódtömögéhez
pviselő könyvbeli
sztmánynak 1888.
ozata szerint ár-
tán az árverezési

előtli 10 óráját
deközökat, hogy
bizotti nagyenyedi
ott árverezési ha-
nek.

rtéke, jelenlevők
k összes avagy
árló készpénzzel
zéhez lefizetni.
ller Mihály,
tomeggondnok.

GA-SECT

vegyelemzése szerint

ga-bor,

egék- és lábbadozóknak,
szomorgyengeség ellen.
őán a

DR

skedés törvényes
amburában 2 frt 50 kr
donozó finom külföldi
kaphatók Nagyenyeden
eskedésében.

vedjgyre kiváló gond
zességet a borok valódi-
2-5

eny.

i a nagyérdemű
enyedi határon, a
gynevezett „Hidg-
rulettel bíró szán-
ni akarom.

hetnek alólírottal.
ber 21.

MÁN DOMOKOS.

mentve küldetnek

s legdiszesebb

a
lapok.”

s ismeretterjesztő
n szolgálatokat tett
snek, ma azonban
gyar irodalomnak,
a magyar művelt
s a legszigorubb
legjelesebb magyar
di irodalomból csak
z olvasó közönségnek.
z ízlés és díszes
m-nemesítő tartá-
tűlföldi lapok képei-
lű képek szellem

Lapok”

ára

PIA”

külön könyvvé be-
ttel együtt:

— 6 frt.

— 3 frt.

— 1 frt 50 kr.

postautalványon

at ingyen

éseket a hó bármely
ad a

LAPOK”

a

a-utca 20. szám.

okkal még mindig

-2

rmentve küldetnek

állanak. — Az egy bágyoni egyházközség kivételével, hol egy botrányos vagyonkeresési ügy adta magát elő, melyet e helyen szellőztetni nem akarunk. Az esperesi jelentés általános elismeréssel fogadtatván, Sándor János e. h. m. közfőjegyző indítványára, egész terjedelmében jónyvre vétetni határozatott.

Sándor János e. h. m. főjegyző felolvasta az e. h. megyei tanács üléséről a tavaszi rendes évi közgyűlés ideje óta vezetett jegyzőkönyvet. Az egyházmegyei tanács működéséről közgyűlés elismerést és köszönetet szavazott.

Számvevő Barabás József ezen tisztről lemondván, közgyűlés a számvevői tiszttel ideiglenesen Sándor János e. h. m. főjegyzőt bízta meg. Barabás József közfőjegyzőt pedig felkérte, hogy a pénztárnoki tiszttel továbbra is tartsa meg. — részére 25 forint évi tiszteletdíjt folyósítván.

Olvastatták a mélt. állandó igazgató tanácsnak leirata, melyben e. h. megyei közgyűlés értesítetik, hogy az üresedésben levő e. h. m. algondnoki állomásra a legközelebről tartott e. h. kerületi közgyűlés által, csaknem egyhangulag gróf Bethlen Bálint lett megválasztva. Gróf Bethlen Bálintnak algondnoki tisztségét közgyűlés általános lelkesedéssel és kitörő örömmel vevén tudomásul, a nemes gróf közgyűlés által algondnoki tisztségbe ünnepélyesen beiktatott. — Előterjesztett a harasztosi ref. egyházközségnek esereszerződése az ottani községi iskola helyének elcserelése tárgyában. Ugyanis nevezett r. e. h. k. az ő tulajdonát képezett egyik beltelekét átadja ezen politikai községnek örökös tulajdonán oly kikötés mellett, hogy nevezett politikai község ezért adjon az egyház részére eserebé egy három kath. hold területű földet s mikor az e. h. k. új templomot fog építeni, annak helyül benne a község területén adjon megfelelő belteleket öölét 50 kr díjért. Közgyűlés elhatározta, hogy ezen esereszerződés megerősítés végett a mélt. áll. ig. tanácsához ajánlólag terjesztessék fel.

Olvastatik ugyancsak a harasztosi e. h. községnek az iránti kérése, hogy a Veres Károlytól megvásárolt, a harasztosi határon fekvő erdőterülettel fanövedékének levágatása és értékesítése engedélyeztessék. Közgyűlés határozatilag kimondotta, hogy az erdő levágatásához beleegyezését mindaddig nem adhatja, míg a megyei erdőszere vonatkozó jóváhagyó nyilatkozata az e. h. község által be nem mutatattik.

Előterjesztett a sz. kocsárdi ref. e. h. község presbyteriumának az iránti kérése, hogy e. h. megyei közgyűlés adja jóváhagyását nevezett e. h. község elöljárósága azon intézkedéséhez, mely szerint jelenlegi ottani rendes lelkész Papp István, az ottani nyug. pap életében az e. h. község közalapja terhére évenként 100 frt fizetés-emelésben részesíttessék. Közgyűlés kimondotta, hogy nevezett e. h. k. kérése, felsőbb jóváhagyás végett, a mélt. áll. ig. tanácsához ajánlólag terjesztessék fel.

Előterjesztett a m. ujjvári ref. e. h. k. presbyteriumának az iránti kérése, hogy közgyűlés támogassa kérelmező e. h. község elöljáróságát a nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, főt. püspök aa. útján intézendő azon kérésében, hogy az állam pénztára a m. ujjvári ref. e. h. k. lelkesi hivatala részére az eddig kiszolgáltatót évi 84 frt fizetést jövére emelje fel 200 o. é. frtra, mennyivel az ottani róm. kath. és g. egyesült e. h. községek papjai az állam közpénztárából jelenleg díjazva vannak, miután nevezett ref. e. h. község híveinek száma az ottani róm. kath. és a gör. egyesült e. h. községek lélekszáma között áll és az egyház lelkesi hívei lelki gondozása körül ugyanazon munkásságot végzi, mint a más két vallásfelekezet lelkesi vezetői. Közgyűlés kérelmező e. h. k. kérését teljesen méltányosnak találván, elhatározta, hogy az az e. h. megye által minden kitelhető módon támogatassék.

Közgyűlés tárgysorozata ezzel kimerítettén, az e. h. megyei köztörvényszék tartott rövid ülést, mely előtt felolvastatták az e. h. ker. főtörvényszéknek B e n e d e k Sándor harasztosi ref. énekvezér és tanító ellen folyamatban levő fegyelmi keresete ügyében hozott olyan értelmű 2-od fokú ítélete, mely szerint nevezett kántor-tanító fegyelmi ügyében kiegészítő vizsgálat viendő véghez.

Köztörvényszék a főtörvényszékileg elrendelt kiegészítő vizsgálat véghezvitelével Kovács Gyula és Szilágyi Farkas e. h. m. köztörv. széki bírákat bízta meg.

Ugyanez alkalommal a házassági törvényszék is rövid ülést tartott.

A közgyűlés, valamint az e. h. m. köz- és házassági törvényszékek tanácskozásait bevégezvén, a tagok teljes számmal a „Korona” vendéglőbe vonultak a gazdagon terített asztalok mellé, — hol is közgyűlés tagjait gróf Bethlen Bálint újonnan választott e. h. megyei gondnok fogadta és vendégelte meg grófi módon. Az igen kedélyes ebéd folyama alatt szellemes és kedélyes toasztok mondatk az e. h. megyei újon választott gondnokra, esperesre, továbbá Szentpáli Ignác e. h. megyei gondnokra stb.

Tudósító.

Felhívás

Alsófehérvármegye állami iskoláinak tisztelt tanítóihoz.

Epen husz év mult el azóta, t. kartársaim, hogy az 1868. XXXVIII. törvényezik megalkottatt. Husz év alatt létesültek szép hivatásu, tanítézetek e megye területén is. Megyénkben az állami iskolák egyedüli megteremtője s mind e perczig vezető Gáspár János kir. tanácsos tanfelügyelő Úr, népiskolai tanügyünk ez érdemekben megőszült bajnoka.

Tisztelevő szeretett tanfelügyelőnk érdemei nem szorulnak a felsorolásra, hiszen azok országszerte ismeretesek, csakis azon atyai jószágát emelem ki, melyben minket, ezen megye néptanítóit, folytonosan részeltet. Mint a tanítókat tanítója, egyedül tanfelügyelőnk van hivatva megítélni tehetségeinket, működésünket s kellőleg méltányolni fontos, de terhes hivatásunkat.

Husz év óta fáradhatatlanul védelmez bennünket szeretett tanfelügyelőnk magasatos munkálkodásában, de áldott jószágáért nem kívánt tőlünk husz év alatt sem „aranyat” sem „ezüstöt”, hanem az ezeknél becsesebb lelkiismeretes kötelesség teljesítését kívánja.

Ámde az emberi kebelben a hálaérzet szép virága is helyet foglal ezen virágból sok szép és nemes gondolat fakad. A hálaérzet sugallta nekem is, hogy a husz év elteltével ezen szerény felhívásomat a beállott új év kezdetén papírra tegyem s indítványozzam, hogy tisztelevő szeretett tanfelügyelőnk, nagyságos Gáspár János Úr arczképét készíttessék el és azt, egyforma keretbe foglalva, függesszük a tanteremben a tanítóik föléd hadd láthassák tanítványaink mindig ott azon férfiarczképet, a ki az ő javokra oly ügyszeretettel működött közre iskolájukat létesíteni.

Meg vagyok győződve, t. kartársaim, hogy ennél becsesebb újvi ajándékkal szeretett tanfelügyelőnk nem vagyunk képesek megtisztelni s én azt hiszem, hogy a husz év alatt létesített iskolák tanítóitól ezen újvi szerény ajándékot szeretett tanfelügyelőnk sokszorosan kiérdemelte.

Egy pár forintba jőne kerestől együtt a kép, melyet nagyenyedi könyvkereskedő t. Wokál Janos ur közvetítésével elkészíttethetünk; t. kartársaim pedig kitalálják a módot arra nézve, hogy ezen pár forintot honnan teremtsék ki s hol keljen a hála és a kegyelet szép érzelmeinek hurjait megpendíteni.

Ha szerény felhívásom viszhangra találnd t. kartársaimnál, úgy kérem január hó végéig sziveskedjenek levelező lapom nyilatkozni t. Wokál Janos ur nevére címelve, hogy kiszámítható legyen a példányok száma és ára a képek.

Ezek után boldog újvet kívánva, ajánlom magamat t. kartársaim szives jóindulatába.

Szász Lajos,
asszonynépi áll. isk. tanító.

A Nemzethez!

Kolozsvár sz. kir. város legnevezetesebb történelmi emléktü épülete, az óvárban az az ódon szerű polgári ház, melyben Magyarország dicső királya Mátyás született, majd nem öt század vizsontagságai által megviselve, olvroskatag állapotban van, hogy föumaradása csak idő, legfeljebb egy-két évtized kérdése.

Az emléktábla, melylyel a város közönsége, dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk I. Ferencz József Ó Felsége adománya s lelkesítő példája által buzdítatva, ez ódon házat díszesíteni elhatározta, meg fogja ugyan jelölni a helyet, hol a nagy király bölcsője ringott, de maga a romladozott ház csak aljából leendő stylszerű újépítés által lehetne a jövendő nemzedék kegyelete tárgyál fontartható.

Ez a körülmény hozta létre azt az óhaját, hogy Kolozsvár városa legnagyobb szülöttjének, a magyar nemzeti jellem legigazabb képviselőjének, a legnépszerűbb magyar királynak emléktü falai közt a késő századokrais megörökíteni törekedjék s kegyeletét és háláját a szülő városát jótéteményekkel elhalmozott dicső király emlékezte iránt az ő nagyságához méltóan fejezze ki. Így született meg a város közterét díszesítendő Mátyás király szobrának eszméje.

A lelkesedéssel fogadott eszme megtestesítésére Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottságának közgyűlése megtette a legelső lépést, midőn e czélra 5000 forintot szavazott meg s kebeléből bizottságot alakított, mely a város értelmiségének kiváló tagjaival együtt a czél kivételére szolgáló módokról és eszközökről tanácskozzék s a végrehajtás terén a kellő intézkedéseket megtegye.

A bizottság azt az elvet tartva szemé előtt, hogy a tervezet Mátyás szobrának a nemzeti közérzelem megtestesült kifejezésének és így országos műemléknek kell lenni, abban állapodott meg, hogy az egész magyar hazában gyűjtést indít meg a szobor költségének előteremtésére.

Abban a hitben és reményben, hogy felhívásunk mindenütt, hol magyar él, vizhangra fog találni, bizodalommal fordulunk hazánk hű fiaihoz és leányaihoz, hogy adományaikkal, a gazdagok forintjaikkal, eszegények fillé-

reikkel, e nemzeti emlék minél előbb leendő felállítását lehetővé tenni sziveskedjenek.

Az erdélyrészi megfogóyot, de lélekben meg nem tört magyarság, melynek ősei a nagy király és dicső atyja, a keresztényiség középkori legnagyobb hőse, zászlai alatt mindig híven küzdöttek a magyar állam és az európai polgárisultság védelméért vivott nehéz harcokban, melynek fiai és leányai a legnehezebb időkben is mindig minden nemzeti közczélra lelkesiten meghozták áldozataikat, joggal vél arra számíthatni, hogy az erdélyi részek legmagyarabb s legmiveltebb vár osában felállítandó nemzeti eszméjét, — mely hivatva van a dicső mult iránti kegyeletet ápolni, s nemzeti műveltségünk fensőségi hatalmát hirdetni, — a hazafi érzelem kész lesz s anemzet közakarata erős lesz megvalósítani.

Szives adományok nagytiszteletű Nagy Lajos unitárius esperes és főgimnáziumi tanár urhoz, mint a szobor-bizottság pénztárnokához (Kolozsvár, hosszu-utca 5. szám) küldendők.

Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósági bizottsága által kiküldött szoborbizottság nevében, 1888. decz. 1-én:

Hegedüs Sándor,
elnök.

Szigmund Dezso,
működő alelnök.

Dr. Hegedüs István,
titkár.

Albachi Géza,
alelnök.

Dr. Szabó Károly,
alelnök.

Dr. Szabó Gyula,
jegyző.

Nagy Lajos,
pénztárnok.

Br. Bánffy György, Gr. Bánffy György, Gr. Béli Ákos, Benigni Sámuel, Dobál Antal, gr. Esterházi Kálmán, Dr. Ferenczi Zoltán, Gámán Zsigmond, Groisz Gusztáv, Gyarmathy Miklós, br. Jósika Sámuel, Kövály László, gr. Kuun Géza, Sándor József, E. M. K. E. titkár, Dr. Szász Béla, Dr. Török István, Welz Mór, a végrehajtó bizottság tagjai.

LEVELEZÉS.

Vizakna, 1889. jan. 2.

Mélyen tisztelt szerkesztősek!

Becses lapjában a „Közérdek” 1888. évi december 30-iki számában a levelezés rovatban Vizaknáról 1888. december 22-éről keltezte megjelent egy tudósítás (?), melyre nézve legyen szabad az igazság és méltányosság érdekében a következő helyreigazításnak becses lapjában helyet kérnünk.

Felszólalásunknak indoka az, hogy N. ur ki a jelzett tudósítást küldötte abban a sok között még azon valótlan állítást is közölte, miszerint Vizakna város tanácsa a megyei törvényhatóság által az egész megye területére javaslatba hozott építészeti szabályrendelet visszautasítását azon indoklással indítványozta, mert ugyanott a megyének nincs joga atyáskodni a városok felett s miután az 1886. évi XXII. t. cz. 21. §-sa biztosítja a városoknak azon jogát, hogy belügyeiket szabályrendeletek által szabályozzák, a megye az idézett szabályrendelet készítése által a városok jogát sértette meg? stb.

Hátha a tisztelt N. ur az illető képviselői közgyűlésen jelen volt és figyelme a tárgyan lett volna, tudhatná, hogy a tanács midőn a szabályrendelet ellen való felterjesztést indítványozta, azt nem az N. által jelzett indoklással terjesztette elő, hanem tette azon indokból, mert a jelzett szabályrendelet többintézkedése a vizaknai viszonyoknak, nem felel meg és az 1886. évi XXII. t. cz. 21., 22. §-a, valamint a nagymélt. m. k. belügyminiszteriumnak mult évi 53888. sz. körrendeletével kibocsátott tüzendészeti kormányrendelet 5. §-sa értelmében építkezési szabályrendeletet saját területükre a városok kötelesek készíteni.

Elvi vita ezen tárgy felett nem is volt, hanem rövid eszmecsere után a tanácsjavaslata elfogadott és ezen javaslat értelmében egy bizottság ki is küldetett oly megbízással, hogy a megyei szabályrendelet lehető szem előtt tartásával egy építészeti szabályrendelet tervezetét dolgozzon ki és munkálatait terjeszse be legkésőbb 1889. évi január 15-éig a városi képviselőhez.

Sem atyáskodás sem jogsértésről a tanács részéről még említés nem tétetett, annál kevésbé szolgálhatott az indokolásul — ez okból N. urnak ezen állításai, mint a valósággnak meg nem felelő roszakaratu ferdtések a városi tanács részéről határozottan visszautasítottak.

N. ur többi állításainak valódiságát és közleményének hiányosságát nem vitatjuk, hanem azt a közgyűlésen jelen voltak elbírálására bocsátjuk.

Vizakna, 1889. január 2-án.

A városi tanács.

Tóvis, 1889. január 10.

Állami elemi iskolánkban a szegény tanulók közt mult hó 25-én d. u. 4 órakor kezdődőleg volt a ruhakiosztás. A szép számmal egybegyűlt díszes közönség meglepetéssel szemlélte a fuocsfályban felállított s gazdagon megrakott, görög tüzfénnyel kivilágított „karácsonyfát”. Miután a leányosztály a „szózat”-ot kottósban elénekelt, Kiss Elek tanító üdvözölte a közönséget; felfejtven az úgynevezett „rongyos egylet”-nek emberbaráti czélját, kérte a nőket vegyék ök kezökbe ezen egyletnek vezetését. Ez után mintegy 18—20 szegény tanuló részesült meleg téliruhában, melynek értéke 50—60 frtot biztosan kitett. A ruhakiosztás után a leányosztály Tóth Anália k. a. vezetése alatt újólag egy népdalt énekelt, melynek elhangzása után

mindenik t
A közönség
megható n
emberbaráti
vajba a kö
mérge.

Még
hogy az a
dalárda, az
tése alatt u
tosan előad
tosságát. M
képes és él

A ra
utasítás r
tétetni. Ad
hivatalos la
körvonalozz
nyók bejele
közlemény
Az ita
t.-cz. rende
ben megje
jogért kárta
jogosult va
kártalanítás
31-ig az il
mely adófe
jog gyakorl
gyakorlat

Felhu
hogy kárta
legkésőbb
jelentés b
közö törvé
alatt sem

Ezen
I. a
korlatott
körülírásá
melynek a
mint tulaj
italmérési
nek esetleg
eljárás foly
italmérési
a jogosult
élvezett és
alapul kivá

Ha e
jövdelmet
italmérési
tényleg já
egyéb bizo

Ha a
róva az 18
épnlet-inga
rör vagy
hanem a p
kor a beje
összes jöve
mérési j
bejelentés
a jogosult
törölög az
XXXVI. t.
telmében a
a rendes a
vételes m
tartoznak a
lyekre ezen
tehat, tehát
illetékes k
a későbbi
és részlete
latok tekin
márczius 3
általában a
les módosa

A tö
melyekben
bizonyíték
kezmények
alkalmazni
I. E
vagy nyil
a jogosult
egyébként
lentés alk
megjelölés
csökkenés
hatóságát i
tet szabály
intézkedés

mindenk tanuló részestül a „karácsonya” terményéből. A közönség örömkönyt hullatva távozott ezen szívet megható ünnepségről s azon ohajjal szívében: vajha ez emberbaráti egyet év hosszú során át virágozhatna, vajha a közöny és vallási különbség ne lenne megölő mérge.

Még legyen szabad az alkalommal azt is megemlíteni, hogy az alig egy éve alakult, — iparosokból álló, — dalárda, az év utolsó estéjén Kiss Elek áll. tanító ur vezetésével a ref., mint r. kath. templomokban szabatosan előadott énekével emelte az istentisztelet magasztosságát. Megmutatta azon szerény dalárda, hogy életre képes és élni fog s hogy ez így legyen, szívből kívánja a tudósító.

A regále megváltása.

— Végrehajtási rendelet. —

A regále-megváltásról szóló törvény végrehajtási utasítása rövid idő múlva egész terjedelmében fog közzétettni. Addig is közöljük a pénzügyminiszteriumnak a hivatalos lapban megjelent részletes hirdetményét, mely körvonalozza a regále-birtokok eljárását kárpótlási igényük bejelentésénél, illetőleg a bejelentés kellekeit. E közlemény következőleg hangzik:

Az italmérségi jog kártalanításáról szóló 1888. XXXVI. t.-ez. rendelkezése (13. §.) szerint a hivatkozott törvényben megjelölt többi feltételektől eltekintve, italmérségi jogért kártalanítás csak az esetben, ha az italmérésre jogosult vagy törvényes képviselője avagy megbízottja kártalanítási igényeit legkésőbb 1889. évi március hó 31-ig az illetékes, vagyis annál a kir. adófelügyelőnél, mely adófelügyelőnek működési területén az italmérségi jog gyakoroltatott, a község megnevezésével, a melyben gyakoroltatott írásban bejelenti.

Felhívtnak ennek folytán az érdekelt jogosultak, hogy kártalanítási igényüket a megjelölt helyen és módon legkésőbb 1889. évi március hó 31-ig annyival inkább jelentsék be, mert ellenesethen ezek az igények a hivatkozó törvényszakas értelmében tekintetbe semmi szín alatt sem lesznek vehetőek.

Ezen írásbeli bejelentésnek tartalmaznia kell:

1. a község nevét, melyben az italmérségi jog gyakoroltatott; 2. a kártalanítandó italmérségi jog pontos körülírását; 3. azon jognak határozott megjelölését, melynek alapján a kártalanítást kéri az italmérségi jogot, mint tulajdonos tényleg gyakorolta; 4. azt, hogy ezen italmérségi jog miként volt megadózva; 5. a bejelentőnek esetleg, ha a bejelentő képviselével a kártalanítási eljárás folyamán mást biz meg, ennek lakását; 6. az italmérségi jog jogvedelmének határozott megjelölését, melyet a jogosult 1882—1886. években ezen jog után tényleg élvezett és melyet a kártalanítási összeg kiszámításánál alapul kíván vétetni.

Ha az utóbbi pont szerint a jogosult csak azon jogvedelmet kívánja alapul vétetni, mely mint tisztán italmérségi jog után élvezett jogvedelem, a fenti években tényleg járadékadóval meg is volt róva, akkor semmi egyéb bizonylat nem szükséges.

Ha az italmérségi jog járadékadóval volt ugyan meg róva az 1882—1886. években, de a vele együtt bárbe adott épület-ingatlan vagy más valami jog (halászat, vadászat, rév- vagy vámjog stb.) jogvedelme nem lett elkülönítve, hanem a járadékadó együttesen vettették ki rájuk: akkor a bejelentésnek tartalmaznia kell azt is, hogy az összes jövelemből mi esett tisztán és kizárólag az italmérségi jogra és mindazon bizonylatokat, melyekkel azt a bejelentő bizonyítani képes. Azon esetekben, melyekben a jogosultak ezen rendszeren tekintetbe veendő alaptól eltérőleg az italmérségi jog kártalanításáról szóló 1888. évi XXXVI. t.-ez. 4. illetve 6—10. §-ainak intézkedései értelmében azt kéri, hogy a nekik járó kártalanítási összeg a rendes alaptól eltérőleg és a törvényben elősorolt kivételes módokat alkalmazása mellett állapítsassék meg, tartoznak ezen kérelmeket és összes bizonyítékaikat, melyekre ezen kérelmeket alapítják, a bejelentéssel egyidejűleg, tehát legkésőbb 1889. március 31-ig, szintén az illetékes királyi adófelügyelőnél írásban benyújtani, esetleg a későbbi 6. pont esetében a bizonyítás módját pontosan és részletesen megjelölni, mert később beadandó bizonylatok tekintetbe egyáltalán nem vehetőek és az 1889. március 31-ig beadott bizonylatok elégtelensége, vagy általában a bizonyítékok be nem adása esetében a kivételes módokat alkalmaztatni nem fognak.

A törvény 6—10. §-aiban meghatározott esetek, melyekben az említett kivételes eljárásnak van helye s a bizonyítékok, melyeket ezen esetekben a jelzett következmények terhe alatt a jogosultnak már a bejelentésnél alkalmaznia kell, a következők:

I. Ha egyes esetekre közbiztonsági tekintetből, vagy nyilván tévesen kiadott hatósági intézkedés folytán a jogosult italmérségi jogát nem jogvedelmezte, mint egyébként jogvedelmezte volna. Ez esetben a bejelentés alkalmával: a) írásban melléklendő, vagy legalább megjelölendő azon hatósági intézkedés, mely a jogvedelmezést okozta; b) ha a bejelentő azt állítja, hogy a hatósági intézkedés „téves”, hivatkozással a kérdéses esetet szabályozó törvény és rendeletekre, kimutatandó az intézkedés téves volta; c) bér szerződésekkel, bérleenge-

déssel, árúvételi jegyzékekkel, hasonló bizonyítékokkal igazolandó, hogy a hatósági intézkedés által kárt szenvedett; d) ha a jogosult a kártalanítás összegét a szomszédos s a hasonló természetű italmérségi jog tekintetében ugyanolyan körülmények közt levő községek jogvedelmének figyelembe vételét ohajtja megállapítani, név szerint megjelölendő a község, vagy a községek, melyek jogvedelmének figyelembe vételét ohajtja; e) nyilatkozni tartozik az iránt, hogy maga a bejelentő fogja-e s ha nem ő, ki fogja bárbe venni a kérdéses italmérségi jogot az esetben, ha a kincstár követeli, hogy a kártalanítási összeg jogvedelme bérlet által biztosítsassék.

II. Ha az 1886. év végéig az italmérségi jog rendezése hatósági jogerejű határozattal befejeztetett, vagy legalább a rendezés iránti eljárás megkezdett s a jogosult azt állítja, hogy a rendezés meg nem történte idején jogát nem jogvedelmezte volna. A) Ha az 1882—6-ki öt évi időszakban volt egy vagy több év, melyek jogvedelmében a rendezés utáni állapot kifejezésre jut: a jogosult egyszerűen kéri, hogy a kártalanítás alapját ezen bizonyítandó évi jogvedelem képezze; B) Ha pedig a rendezés utáni állapot a fenti időszakban még kifejezésre nem jut, akkor: a) tartozik a jogosult hatósági írásbeli határozattal igazolni, hogy 1886. év végéig az italmérségi jog rendezése hatósági jogerejű határozattal befejeztetett, vagy legalább a rendezés iránti határozat megkezdett; b) bér szerződésekkel, árúvételi jegyzékekkel s hasonló bizonyítékokkal igazolandó, hogy az italmérségi jog használat után nagyobb, mint előtte volt; c) ha a jogosult a kártalanítás összegét a szomszédos s a hasonló természetű italmérségi jog tekintetében ugyanolyan körülmények közt levő községek jogvedelmének figyelembe vételét ohajtja megállapítani, névszerint megjelölendő a község, vagy a községek, melyek jogvedelmének figyelembe vételét ohajtja; d) nyilatkozni tartozik az iránt, hogy maga a bejelentő fogja-e s ha nem ő, ki fogja bárbe venni a kérdéses italmérségi jogot az esetben, ha a kincstár követeli, hogy a kártalanítási összeg jogvedelme bérlet által biztosítsassék.

III. Ha valamely törvényhatósági joggal felruházott város, hivatalosan felülvizsgált zárszámadásai, hasznbér esetén a hasznbéri szerződés szerint is, az italmérségi jogból több hasznot húzott, mint a mennyi adóalapul felvétel.

Ez esetben a bejelentés alkalmával: a) csatolandó a zárszámadás s igazolandó, hogy az az erre hivatott hatóság által jóváhagyott; b) nyilatkozni tartozik a város az iránt, hogy maga fogja-e s ha nem ő, ki fogja bárbe venni a kérdéses italmérségi jogot az esetben, ha a kincstár követeli, hogy a kártalanítási összeg jogvedelme bérlet által biztosítsassék.

IV. Ha az italmérségi jog után jogvedelmi, illetve tőkeamat- és járadékadó nem fizettetett ugyan, de a jogosult bizonyítja, hogy az általa vagy az italmérségi jog gyakorlója által fizetett kereseti vagy egyéb adó alapjául szolgáló összegbe az italmérségi jog jogvedelme is felvétel s így a jogvedelem is meg volt adózva. Ez esetben a bejelentés alkalmával vagy a) melléklendő, magánjogi törvényeink értelmében, teljes bizonyító erővel bíró okirat alakjában kiállított bér- vagy hasznbérszerződés, vagy más okirat, melynek tartalmából kitűnik, hogy a bér, hasznbér után vagy más módon hasznosított tárgy, dolog vagy jog hasznában egyúttal valamely italmérségi jog használatát is befoglaltatik; ilyen bizonyíték használatánál, ugyancsak a bejelentés alkalmával kell a jogosultnak vagy csatolni egy olyan adókönyvet, adóajstromot, esetleg adókiszabási iratot, melyből kitűnik, hogy az italmérségi jog hasznát is magában foglaló jogvedelem után valamiféle adó fizettetett; vagy ha az adófizetést tanúsító fentemlített iratokat csatolni nem tudná, azokra a hatóságok, melyek a számnak, mely alatt őriztetik, pontos megjelölésével hivatkozni; vagy b) csatolandó olyan adókönyvek, adóbevallások, adókievési lajstromok, az ezeknek készítésénél használt adatok, az adókievő és felszólamlási bizottságok, a törvényhatósági, közigazgatási bizottságok és a pénzügyi közigazgatási bíróság tárgyalási iratai és jegyzőkönyvei, melyekből kitűnik, hogy az ezen iratok alapján kiszabott adó alapjául az italmérségi jog használatát, de ez esetben ugyancsak az igénybejelentésben meg kell a jogosultnak nevezni egy, vele hasonló körülmények közt levő, hasonló alapon adózó, de italmérsést nem gyakorló olyan adófizetőt, a kinek adójával, ha a jogosult adója összehasonlítottatik, kitűnik, hogy a jogosult azért lett több adóval megróva, mert italmérsést gyakorol, ha a jogosult az adóiratokat becsatolni nem tudná, azokra oly módon kell hivatkozni, mint a hogy az az előző a) pontban előadott.

V. Ha az italmérségi jogot a jogosult 1882. évi január elseje óta az államtól szerezte meg és a rendes eljárástól eltérőleg a vételár alapul vételével kívánja magát kártalanítani.

Ez esetben a bejelentéssel egyidejűleg: a) tartozik a jogosult adásvételi szerződéssel árverési, illetve ajánlati tárgyalási jegyzőkönyvvel, vagy más hasonló okirattal igazolni azt, hogy a jogot az államtól 1882. évi január 1-je óta vette s ily módon vette meg; b) tartozik nyilatkozni az iránt, hogy az italmérségi joggal együtt az államtól megvett s annak hasznosítására szolgáló ingatlant mire becsüli.

VI. Ha a jogosult a törvényben megengedett adatokkal, vagy módon (10. §. első és második bekezdés) bebizonyítja, hogy a jog után tényleg nagyobb tiszta jogvedelme volt, mint a mennyi után az adó fizettetett.

Ez esetben a bejelentés alkalmával, vagy a) tartozik a jogosult 1886. évi december 31-ike előtti időből eredő, hitelt érdemlő olyan írásos adatot mellékelni, mellyel igazolni képes, hogy az 1882. évi jan. hó 1-től az 1886. évi decz. hó 31-éig terjedő időben megadózott italmérségi joga után tényleg nagyobb tiszta jogvedelmet élvezett, mint a mennyi után az adó fizettetett; vagy b) ha a jogosultnak hitelt érdemlő szerződése, számadásai, vagy hitelt érdemlő okiratai nincsenek, tartozik bejelenteni a bizonyítás azon módját, mellyel teljes hitelt érdemlőleg igazolni képes, hogy tényleg nagyobb jogvedelmet élvezett, mint a mennyi után adó fizettetett; c) az előző b) pont esetében tartozik a jogosult az italmérségi jog hasznosítója által forgalomba hozott szeszes italok mennyiségéről adatokat; a bornál, sörnél a fogyasztási adó kivételéről vagy a fizetéséről szóló iratokat, a szesznél, árúvételi jegyzékeket, számlákat stb. csatolni s ez által is bizonyítani vagy legalább valószínűvé tenni, hogy az italmérésből húzott tényleges jogvedelem nagyobb volt, mint az adó alá vont; végre d) mind az a), mind a b) pont esetében tartozik a jogosult név szerint megjelölni egy olyan szomszédos s a hasonló italmérségi jog tekintetében ugyanolyan körülmények közt levő községet, mint az, melyben a kártalanítástni kért italmérségi jog gyakoroltatott és melynek adójogvedelme az igénylő joga adójogvedelménél aránylag mégis nagyobb.

Az ezen pontban említett bizonyítékok mind elfogadhatóságuk, mind bizonyító erejük tekintetében a legszigorubbán fognak mérlegeltetni; ennek folytán a jogosultak saját érdekükben minden rendelkezésükre álló bizonyítékaikat használhatják fel és a felhasználásnál a legnagyobbat járjanak el.

Ha a kártalanítás az ezen pontban szabályozott módon eszközöltetett, akkor a kártalanítás összegéből az adó alá nem vont jogvedelem után járó állami adó és járulékaik negyszeres, esetleg nyolcszoros, ezenkívül a törvényhatósági és községi pótléknak egyszeres összege mindazon évekre levonatik, melyekre az adózás nem felelt meg a tényleges jogvedelemnek; továbbá a kártalanításnak ekként megállapítandó tőkeösszege csak 1892. év végéig lesz kiszolgáltatható.

VEGYES HIREK.

— A véderőről szóló törvényjavaslat képezi a karácsonyi szünet után megnyílt országgyűlés legfontosabb tárgyát. Már előzetesen bizottságokban is nagy viták, — az ifjuság részéről pedig, — melyet az esetleg 2 évre is terjedő önkéntességi kötelezettség közelről érdekelt, — számos petitio tárgyát képezte e javaslat. A pártclubbokban is éles megtámadásokban részesült e javaslat. A szabadelvű párt gyűlésén Horváth Gyula, Hegedűs Sándor, Dárday Sándor, Chorin Ferenc, mindmagaunyi korifeussa a kormánypártnak, erős kritika alá vették, kérve a miniszterelnököt, hogy megfelelően módosítsa a javaslatot. — Tiszta a miniszterelnök azonban elutasítólág felelt s kijelentette, hogy ez kabinet-kérdést képez, tehát, ha ellene szavaznak, azt oly számban tegyék, hogy a kormány vissza léphessen. E javaslat nálunk is általános érdeklődés tárgya s általános az ohaj, hogy a felmerült alapos aggodalmak tekintetbe vétessenek.

— Tribusz Gusztáv, gyulafehérvári kir. ügyész a békésgyulai kir. törvényszékhez bíróvá neveztetett ki.

— Swoboda Károly, kitűnő butorgyáros, — mint részvétellel értesültünk, — Zólyomban rohamos tüdőgyulladásban a hó 11-én jobblátre szenderült.

— 1849. január 8. emlékére a reformátusok templomában folyó hó 8-án d. e. 9 órakor gyász istentisztelet tartott. Az istentisztelet vezetője, Szilágyi Farkas, lelkes megható könyörgésben adott hálát Istennek a megtartásért s kívánt a meghaltaknak csendes pihenést. — Este pedig gyászünnepélyrel zárta be városunk polgársága 1849. jan. 8-ának 40-ik évfordulóját. A gyászünnepélyen a tűzoltó zenekar szabatos nyitánya után a theológus ifjuság dalkara énekelt nagyhatású „Hósi Gyászdal”, melynek elhangzása után Szabó Jenő III. th. lépett az emelvényre s mondá el hangulatteljes, lelkesítő beszédét, melyet a szép számú közönség és az ifjuság zajos tetszés nyilatkozata követé. A megható ünnepélyt a tűzoltó zenekar „Hymnusa” zárta be esti 7 órakor.

— A nagyenyedi koresolyázó egyet jégpályája folyó hó 6-án nyílt meg és az erősödni vágyó ifjuság által élénk keresletnek örvend. „Vállat és lábikrát a z ifjuságnak”, ez a francziák jelszava ma, midőn a revanchra készülnek; a jég is egyik eszköze az izourendszert és melles fejlesztésének. Folyó hó 13-án délután 2—4-ig a jégpályán zene lesz. 12-én délelőtt 11 órakor pedig az egyet évi közgyűlése fog a városháznál tartatni, a tagok nagy érdeklődése mellett. Évi tagdíj: férfiaknak 3 frt, nőknek 2 frt, az iskolai ifjuságnak 1 forint 50 kr. Beiratkozhatni dr. Winkel Albert úrnál.

— Gazdák értekezlete. Kovács Gyula, polgármester a répatermelésre ajánlott nagyenyedi gazdákat a hó 6-án értekezletre hívta, melyen a szerződési

alisp.

Arlejtési hirdetmény.

Alsófehérmegye törvényhatósága 1887. évi október hó 15-én tartott közgyűlésében 78. jkvi sz. alatt A b r u d b á n y á n egy vadászászlóalj elhelyezésére szükséges állandó (Normál) laktanya felépítését határozta el.

Ezen építkezésnek vállalkozás utján való biztosítása céljából 1889. évi február hó 18-án délelőtt 10 órakor Nagyenyeden az alispáni hivatal helyiségében nyilvános írásbeli ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Az építkezés 201673 forint 18 kr költséggel van előirányozva.

Az építkezésre vonatkozó részletes terv, költségvetés, általános és részletes árlejtési s építési feltételek Nagyenyeden a kir. államépítészeti hivatalban a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Felhivatnak a vállalkozni szándékozók a fent kitett napon és órában az előirányzott építési összeg után megállapított 5 %-töli vagyis kerek számban 10100 forintnyi készpénz, vagy ennek megfelelő övadékképes értékpapirokból álló bánatpénzzel ellátott jogérvényes ajánlataikat a kitűzött helyen és időben annyival inkább beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe vételét nem fognak.

Nagyenyeden, 1889. évi január hó 3-án.
CSATÓ JÁNOS,
alispán.

2-2

505. szám
1888. tv.

Arverési hirdetmény.

Alólikt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagyenyedi kir. járásbíró-ság 2385-1888. számú végzése által Luka Valeriának paezalkai Roscuti Alexandru és neje ellen 238 frt 50 kr tőke, ennek 1888. év április hó 1-5 napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 40 frt 19 kr perköltség követelés erejéig kirendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 360 frtra becsült 2 darab ökr. 2 tehén bornyuzó, 1 ló, 1 szekérből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 2865-1888. sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis Paczalkán a község házában leendő eszközökre

1889-ik év január hó 24-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is eladatni fognak.

Az elárverezett ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.
Kelt Nagyenyeden, 1889. évi január hó 5-ik napján.
Gajzágó Simon,
kir. bír. végrehajtó.

Mutatványszámok ingyen s bérmentve küldetnek

Magyarország legolcsóbb és legdiszesebb

KÉPES

hetilapja a

„Képes családi lapok.”

Mint társadalmi, szépirodalmi s ismeretterjesztő hetilap eddig is megbecsülhetetlen szolgáltatokat tett a magyar nemzeti közművelődésnek, ma azonban nemcsak kiváló tényezője a magyar irodalomnak, hanem nélkülözhetetlen barátja a magyar művelt családoknak. Változatos élnék s a legszigorubb kritikát is kiálló olvasmányai: a legjelesebb magyar írók tollából erednek s a külföldi irodalomból csak a színaranyat mutatják be az olvasó közönségnek. A gondos élnék szerkesztés, az izléses és díszes kiállítás, az eszme és az érzelem-nemesítő tartalom, a jó izlés, a legjelesebb külföldi lapok képei-vel versenyző művészi kiviteül képek szellem kincsesé avatják minden számát.

A „Képes Családi Lapok”

előfizetési ára

„HÖLGYEK LAPJA”

című divatmelléklettel és a külön könyvvé be-
köthető regénymelléklettel együtt:

Egész évre — — — — 6 frt.

Fél évre — — — — 3 frt.

Negyedévre — — — — 1 frt 50 kr.

Előfizetések legcélszerűbben postautalványon küldendők.

Mutatványszámokat ingyen

és bérmentesen küld és előfizetéseket a hó bármely napjától elfogad a

„KÉPES CSALÁDI LAPOK”

kiadóhivatala

Budapest, V., Nagy-korona-utca 20. szám

Teljes számú példányokkal még mindig

szolgálhatunk.

—3—

Mutatványszámok ingyen s bérmentve küldetnek

k o r t e r m é s t igen leszorította. Ugyancsak az eredeti „Vilmorin-répa” bár cukortartalma magas maradt, mennyiségileg sokkal csekélyebb termést eredményezett. A Vilmorinnak, az országban termelt utó vetései azonban mai nap már igen kitűnő répa fajtát képviselnek. Másrészt az a körülmény is beállhat, hogy valamely vidékről hozott magból nevelt répa ugy czukortartalom, mint termés nagyság tekintetében felülmulja a hazájában elért eredményeket.

Érdekes a g e m b l o u x i kísérleti telepen dr. P é t e r m a n n által eszközölt kísérletek eredménye, azért azt itt felsorolom. A kísérletező felhívás utján magokat kért francia, német, ausztriai és orosz termelőktől s azokat elvetve, a következő eredményre jutott:

	Term. hekt. kg.	Czukur- gyökér.	Czukur- tart. hektár.	%	kg.
I. Vilmorin (Franciaország)	44.005	21.455	13.25	5841	
II. Kalinofka I. sz. (Oroszország)	45.252	19.355	14.02	6344	
III. „ II. sz. (Oroszország)	53.381	19.450	12.82	6843	
IV. Vilm. Imperiale	54.107	27.726	12.58	6807	
V. Kis-wanzlebeni	41.058	19.582	13.84	5682	
VI. Kis-Wanzlebeni Elite keresztezés (Német)	49.071	29.155	13.36	6556	
VII. Deprez I. sz. (Francia)	45.222	22.986	12.81	6293	
VIII. „ II. sz. (Francia)	49.505	21.059	12.71	6292	

Jelenleg igen elterjedt a V i l m o r i n, mely sok jó tulajdonsága mellett azonban igen könnyen felmagzik, gyökere elágazásra hajlandó s a nem egészen, teljes táperőben levő talajokon várakozásunkat nem elégti ki. A „k i s - w a n z e n l e b e n i, Németországnak egyik legkitűnőbb répa fajtája. A b e l g a répa, kis fejű, czukordus, a s z i b e r i a i vagy orosz répa nálunk nem ad kielégítő eredményeket, a rozsaszintű quedlinburgi a legkorábban érő fajta.

A jó czukorrépa körte alakú, egy hosszú fő-
gyökér által veszi a táplálékot a talajból, azon számtalan mellék hajszálgyökérrel, mely csupán a főgyökér nyulványát képezi. Feje kicsiny s nagyobb részt a föld alatt növe, husa fehér, tömött és törekeny. A czukor képzésre legfontosabb szerve, a l e v é l z e t, a fejen 10—12 körben van elhelyezve. A répa sulya 0.5—1.5 kg.-nál magosabbra, rendes körülmények közt, nem emelkedik. A t a l a j iránt meglehetősen igénytel lép fel, legjobban diszlik a m é s z é s t e l e v é n y tartalmu h o m a g talajban, azonban a mésztartalmas homok talajon is jó répa terem. Fő kívánalma a mély feltalaj s a vízártócsató altalaj, hogy így 40—45 cm. mélységben járó főgyökere hivatásának megfelelőhessen.

Egész tenyésztésre, de különös czukor hozamára döntő befolyást gyakorol az é g h a j l a t.

A májusi meleg esőzések szép reménnyel töltik el a gazdát, mert ilyenkor a növekedés gyorsan halad s így a növényt már fejlett állapotban találja a június s júliusi tropicus meleg, mely bár a sulyban való növekedésre nem kedvez, de a czukortartalmat nagy mértékben növeli. Augusztus és szeptember nedvessége a sulyt szaporítja a víztartalom nagyobb mérvű felvétele által.

Igen fontos tulajdonsága a czukorrépának, hogy a czukortartalom fordított arányban áll a sulyal. Azaz a kisebb répának czukortartalma nagyobb, a sulyosabbaké pedig kisebb. Ezen körülmény nagy horderejű, mert ebből láthatjuk, hogy ott, a hol a gyáros suly szerint fizeti a répát, tekintet nélkül a czukortartalomra, a gazda és gyáros érdeke folytonos összeütközésben van. Nálunk ezen eset nincs meg, mert igen helyesen, czukortartalom szerint lesz a répa fizetve, de azért fontosságát nem veszítette el, mert a fajta kiválasztásnál a tulajdonság tekintetbe veendő. Ugyanis már a második évben, termelésre minden gazda által azon fajta választandó ki, a mely már az idén megejtett ö s s z e h a s o n l í t ó kísérletek alapján holdankint a legnagyobb czukorhozamot adta. Könnyen belátható, hogy a szerződések értelmében, nem tenne helyesen sem az, a ki holdankint nagy termésre törekednék, tekinteten kívül hagyva a czukortartalmat, sem pedig az, a ki rendkívül magas czukortartalmu fajtát termelne nagyon is kis termésekkel. Pl. a szerződés értelmében 14% czukortartalmu répáért 80 kr kapunk 11%-on alóliért pedig 85-öt; ha felteszem az előbbiből 100 métermáza terem holdanként, úgy 80 frt lesz brutto jövedelmünk, az utóbbi 150 q termésünk után pedig 99 frtot élvezünk stb.

A vetés s talajművelés gondos keresztülvitele egyetlen más művelési növényünkénél sem térítődik meg oly buszáan, mint a czukorrépánál, ezért azt lehető terjedelmesen fogom ismertetni a II. szakaszban.

Felelős szerkesztőség:

DR. MAGYARI KÁROLY TOBÓK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS.

Fogorvos
PERL JÓZSEF

American Dentist dr. of Dental Surgery
Amerikában kiképzett plombeur e hó 15-én Nagyenyedre érkezik és itt fog rendelni e hó 15., 16., 17-én és esetleg 18-án a Munkácsy Szállóban.

pontok tüzetes megbeszélése s megértése után a jelenlevők a szerződéseket aláírták. Sajnálatos nélkülöztek itt főleg a főiskola bérlőit, kiket a rendelkezésükre álló földek kitűnő minősége s gazdasági erejük kiválólag képesít arra, hogy a répatermelést felkarolják s csekélyebb módu gazdátársaiknak e tekintetben is jó példát mutassanak. Most, midőn az aláírási idő január 31-ig lett megnyújtva s rövidebb tartamu termelési kötelezés is jóbavétetik, reméljük, hogy felhagynak vonakodásukkal.

A nagyenyedi önkéntes tűzoltó-egylet folyó hó 5-én terített asztalok mellett zenestélyt rendezett saját pénztára javára, mely ugyan nem sokat tehetett, mivel a belépti jegy mérsékelt volt s a jól berendezett előadás jóval nagyobb közönséget érdemelt volna, mint a mekkora tényleg elfoglalta helyét a terített asztalok körül, de az ily mulatságoknál nem is a pénzszedés a fő szempont, hanem a különböző foglalkozású társadalmi körök összehozatala, ismerkedése s az időnként felmerülő társadalmi astiok köré csoportosítása mind-ezekben tul pedig egy hosszú téli estének kellemes szórakozás közben való eltöltése. Ez pedig kitűnőképpen sikerült, mivel városunk specialitása a tűzoltó zenekar katonai pontossággal játszta darabjait, a város négyes (Weinrich Frigyes, dr. Farnos Dezső, dr. Farnos Árpád és Borsai Samu) öszhangzó bájos zenélese magas művelzetet nyújtott, a tűzoltó dalárda s a magán énekesek derekasan megállották helyüket. Borsai Samu oello solo játéka, Nagy János kedves népdalai, Spanenberg Gyula operett completejjei zajos tapokat arattak. És ha valahol egy kis színet mutatkozott Kovács Gyula a szeretőre méltó főpáranes-nok rögtön kiszemelte a maga emberét, a ki tekintetere csak úgy duzzadt a művészi inspirációtól, szaladt a podiumra s olyat énekelt, szavalt, fuvoltázott vagy klarinétozott, hogy vége-hossza nem volt a tapsviharnak. De minek folytassam, így folyt a jókedv közel 12 óráig, vagy talán még azon is tul s a ki tehetné volna s mégsem vett benne részt, halála órájáig sajnálhatja.

A Bethlen-főtanodai ifjúság bálja javában foly, mialatt e sorokat írjuk. B. Kemény Kálmánné ö m l g a, a bál lady patronesse nem rottet vissza a téli utazástól, csakhogy Budapestről megjöhessen, — mivel ugy az ifjúságot, mint a bál közönséget is igen lekötölte. Fogarasi Albert bálenök, Elekes László, Vajda Ferencz alelnökök s a bálbizottság tagjai minden lehetőt megtektek a bál sikerére s amint a szép közönség sorait áttekintették, — elmondhatjuk, hogy a „deák bál” valóban méltó lesz régi jó híréhez. A lady patronesse, kit szebbnél szebb hölgyek s közeletünk kiválóbbjai környeznek, — igen szép bouquet-val lepte meg a figyelmes rendezőség.

A Bethlen-főtanoda nagy díszterme kellő pénzerő hiánya miatt mind ez ideig nem volt berendezve s így ünnepélyek megtartására nem lehetett felhasználni; most azonban megtörtént az első lépés a berendezésre, a mennyiben az asztalosmunkára a szerződés egy kézdí-vásárhelyi asztalossal 2000 frt árban megkötöttett.

Figyelmeztetés. A nagyenyedi ev. ref. egyház-közönségnek közalapi (domestica) adózás terhet viselő tisztelt tagjai figyelmeztetnek, hogy ha a mult 1888. évi járulékaik mennyiségével szemben valami észrevételük van, az 1888. évi konventi jegyzőkönyv 77. sz. 6. §-usa értelmében felszólalásikat folyó 1889. évi január 20-ig Szilágyi Farkas ref. lelkész előtt akár írásban, akár élőszóval megtehetik. Az ezen határidő lejártá után teendő felszólalások tekintetbe nem fognak vétetni. — Nagyenyed, 1889. január 7-én. G a s p á r J á n o s egyházi főgondnok.

Tek. szerkesztőség. Becses lapja mult évi 53 ik számában, az „alvinczi műkedvelőegyesület” által ugyan-azon év december hó 22-án tartott előadásról irt tudósítás reám vonatkozó részét tudósító urnak igen szépen megköszönve, habár sajnálattal is, el nem fogadhatom, mert előttem különösen tudva van, hogy ezen előadáslétrehozása és sikerülése legnagyobb részben nemes lelkületű hölgyeink el nem vitázható érdeme, kik a jóért, nemesért és szépért lelkesedésben határt nem ismerők. Kiválóan Batta Bertalané ö n g a, kinek önzetlen lelkesülése s becces pártfogása volt az most is, mi legnagyobb mértékben mozdította, elő előadásunknak viszonyainkhoz mérten mondhatni elég szép eredményeli sikerülését, miáltal mindnyájunk nak legőszintűbb köszönetét és hálás elismerését vivta ki. Alvincz, 1889. jan. 7-én. Finna János.

Nyugtázás. Föt. Boér Áron nagyenyedi gör. kath. lelkész és Asztalos Jánosné urnó a szegény tanulókat segélyző kör részére 1—1 frtot adományoztak. Mely öszveget köszönettel nyugtázom. Ifj. C i r n e r J ó z s e f, pénztáros.

KÖZGAZDASÁG.

A czukorrépa.

Írta: Timár János.

(Folytatás.)

A c z u k o r r é p a (Beta vulgaris varietas) a közönséges répának egyik válfaja, mely abból ugy állit-tatott elő, hogy a czukortartalomra való tekintettel a gon-dos kiválasztás elve szigoruan alkalmaztatott (bár alkal-maznak gazdáink ez elvet kalászosaink m a g j á n a k természeténél is a bokrosodásra való tekintettel) s így a magas czukortartalom szilárd fajta jelleggé vált. Mig ugyanis a közönséges répacukor tartalma 3—4% addig a czukorrépáé 8—16%, kivételes esetekben egész 20% ig. Ma már számtalan fajtát ismerünk, melyek egyes orszá-gonként, sőt vidékenként igen dicsértetnek magas czukor tartalmuk miatt, de a melyek felett reánk, illetőleg v i d é k ű n k r e n é z v e kedvező bírálatunkat csak akkor mondhatjuk ki, ha vidékünkön azokkal kísérletet tettünk.

Ez a körülmény igen fontos s azért hangsúlyozom is azt, hogy el ne mulasztuk már az első évben termelési kísérleteket végezni, hogy így minél előbb tisztában lehessünk az iránt, vajjon ez vagy amaz fajta felel-e meg gazdaságunk talajviszonyainak.

Az ugynevezett s hazájában a legkitűnőbb tulajdo-nokkal bíró „F e h é r S c h l é z i a i” czukorrépa a m e z ő h e g y e s i kísérletek alkalmával a hozzákötött várakozást nem elégtette ki, mert a mig hazájában magas czukortartalmu, s csaknem egészen a földalatt növe, addig Mezőhegyesen magosan emelkedett ki a talajból s kevés czukortartalmu, s ó d u s z e l d f e j e, a holdankénti c z u-

3. sz.
Sze
A KI
lap
köz
Wokál
ar el
bör
Késti
Egy
delelek,
érdekel.
megjelen
gesztett
denki, a
lom, —
ségünk
azt szere
épen sk
szárás ü
szabályai
déseinek
szenved,
kár-ozok
és elke
repüljön
már ped
meg. —
a szőlő
pl. a fö
tulajdon
tött-e? s
Ime
váltása.
felett tá
törvény
méltóan
vonatkoz
egy rész
ébred re
val hogy
közösen
kivül eg
nek ki.
lett voln
réruu a
nem is
zódés h
delem b
kivette s
sok Pont
Még sze